

С. М. Кулик – кандидат політичних наук,
доцент кафедри країнознавства і міжнародних
відносин Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ФУТБОЛЬНОГО МАТЧУ СРСР – ЧИЛІ У 1973 РОЦІ

Актуальність теми. 26 вересня і 21 листопада 1973 р. у, відбіркових іграх на Чемпіонат світу з футболу 1974 р. мали зустрітись збірні команди СРСР та Чилі. Перша зустріч у Москві закінчилась із рахунком 0:0, а на другу зустріч у Чилі збірна команда СРСР не поїхала.

Мета дослідження – проаналізувати мотиви, причини, аргументи щодо відмови збірної команда СРСР брати участь у грі на території Чилі.

Виклад основного матеріалу. Серед можливих мотивів, причин і аргументів неучасті збірної команди СРСР у матчі в Чилі ми виділили декілька.

1) Відносини Чилі – СРСР: відразу після перевороту в Чилі 11 вересня Посольство СРСР у цій країні було оточено солдатами, телефонний зв'язок перерваний, арештовано членів екіпажу судна «Екліптика», робітників панельного заводу у Вальпараїсо, що призвело до розірвання СРСР дипломатичних відносин з Чилі.

2) Міжнародно-правові:

– світові інформаційні агентства вміщували повідомлення, газети різних країн світу писали про акти насилля, порушення прав людини в Чилі, про злочини над ув'язненими на стадіонах країни, які перетворили на концтабори;

– щодо іноземних громадян, представників дипломатичного корпусу, незалежно з якої вони країни, у Чилі були допущені прояви насилля;

– керівники держав, лідери міжнародних організацій, відомі політики, чилійські емігранти, жертви та їхні родичі, представники опору хунті звертались до керівництва Чилі, Генерального секретаря ООН, світової громадськості з проханням втрутитись у ситуацію.

3) Політико-ідеологічні:

– переворот у Чилі був «проамериканський», тому згода СРСР грати матч у столиці Чилі означала б визнання, легітимізацію військового режиму А. Піночета в країні. Отже, СРСР унеможливив тиск на себе США за посередництва Чилі;

– у Чилі на вогнищах палили марксистську літературу, а жертвами терору були визначні представники чилійського народу: В. Хара – поет, театральний режисер, співак і політичний активіст, якого, до речі, утримували на стадіоні, П. Неруда – чилійський поет, лауреат Нобелівської премії з літератури (1971 р.), Міжнародної Сталінської премії «За зміцнення миру між народами» (1953 р.), С. Альєнде – чинний президент Чилі, лауреат міжнародної Ленінської премії миру (1972 р.), Л. Корвалан – Генеральний секретар Комуністичної партії Чилі;

– у СРСР надали розголосу обставинам трагічної загибелі президента-соціаліста С. Альєнде. Відразу пригадали, що президент Чилі з дружиною приїздив до СРСР у 1972 р., а Ортенсія Альєнде прибула до СРСР 20 жовтня 1973 р., де була розгорнута кампанія з увічнення пам'яті її чоловіка, а 11 жовтня оголошено Міжнародним днем пам'яті С. Альєнди.

4) Спортивні:

– керівництво СРСР, боячись поразок у матчах і резонансу від них, поводитись провокаційно. Так, матч у Москві не транслювали по телебаченню, радіо, була надана лише суха спортивна статистика;

– футболісти збірної команди Чилі на момент захоплення влади А. Піночетом були в турне по країнах світу і не знали про долю своїх близьких, телефонний зв'язок не функціонував. Тому весь матч вони простояли в обороні. На нашу думку, керівництво Чилі від них вимагали лише перемоги і погрожували репресіями. Вважаємо, якби відбувся другий матч, керівництво обох країн поставило б перед гравцями своїх команд одну вимогу – виграти;

– функціонери ФІФА заявили, що СРСР висунув свої вимоги про перенесення другого матчу вже після того, як відбувся перший матч. Однак заяви уряду, Федерації футболу СРСР щодо ситуації в Чилі були зроблені задовго до наступного матчу, тому, на нашу думку, у ФІФА була можливість прийняти компромісне рішення;

- запропоновані СРСР нейтральні країни для проведення другого матчу – Перу, Аргентина – це країни-сусіди Чилі [1, 50]. Чому тоді, її збірна не погодилась грати ближче до «рідних стін»;
- члени Комісії ФІФА не ознайомились зі станом справ на стадіоні «Насіональ» у Сантьяго, а обмежились розмовами з генералами хунти. Водночас гарантії безпеки під час проведення матчу надав міністр оборони Чилі, а не особисто А. Піночет. Зауважимо: з 11 вересня і до 21 листопада на стадіоні не відбулося жодного спортивного заходу;
- на думку окремих гравців збірної, якби команда СРСР виграла перший матч, вона б поїхала у Чилі. За регламентом змагань, у разі нічиєї було передбачено третю вирішальну гру. Отже, футбольні матчі між цими країнами могли затягнутись, що, вважаємо, було недоречно для СРСР;

– Федерація футболу СРСР використала всі можливості опонувати у ФІФА результати матчу. Рішення про відсторонення збірної команди СРСР і надання права Чилі бути учасником Чемпіонату світу-1974 р. спричинило політизацію виборів наступного голови ФІФА, коли узгоджена позиція соціалістичних країн, Данії та Швеції призвела до обрання нового керівника.

Висновки. СРСР займав послідовну, системну позицію щодо реакційно-фашистських сил Чилі. Тому, на нашу думку, не зміг вчинити інакше. Якби матч відбувся – це означало визнання і легалізацію політичного режиму в Чилі СРСР. Керівництво обох країн чітко усвідомлювало політичний, ідеологічний підтекст спортивних поєдинків. Неможливо було передбачити: які гасла були б на стадіоні; якби себе поводити чилійські вболівальники; як здійснювалася б охорона стадіону; чи не виникли б проблем щодо суддівства і трансляції матчу. У разі перемоги збірної Чилі хунта надала б значного міжнародного резонансу перемозі над командою «першої країни соціалізму», і це супроводжувало б виступи цієї команди і на Чемпіонаті світу. Відмовившись грати у Чилі, СРСР отримав чудову можливість з трибуни міжнародних спортивних організацій, через спортивну пресу ще раз наголосити на своїй позиції щодо стану справ у Чилі, привернути увагу світової спільноти до злочинів режиму А. Піночета і виправдати свою відмову.

Список використаних джерел

1. Таллиновский Б. Х. Все чемпионаты мира по футболу. Т. 4. 1974, 1978 /Б. Х. Таллиновский, А. В. Франков, Е. П. Панкратов. – Киев: ООО «Изд. дом «Укр. Медиа Холдинг»», 2010. 224 с. (Серия: Все чемпионаты мира).
